

Sygn. akt III AUa 823/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

SSA Anna Szczepaniak-Cicha

Protokolant: sekretarz sądowy Małgorzata Matusiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 lutego 2016 r. w Ł.

sprawy **R. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o umorzenie należności składkowych

na skutek apelacji R. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 16 marca 2015 r. sygn. akt VIII U 1800/14

1. uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzające go decyzje organu rentowego i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń (...) I Oddziału w Ł. na rzecz R. W. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

A. C. J. M. G.

Sygn. akt. III AUa 823/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. decyzjami z dnia 21 marca 2014 roku ustalił podlegające umorzeniu, składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy, należne na dzień 17 lutego 2014 roku oraz warunki po spełnieniu których nastąpi umorzenie, w tym składki niepodlegające umorzeniu oraz umorzył postępowanie w sprawie umorzenia należności z tytułu składek zdrowotnych za okres od sierpnia 2004 roku do sierpnia 2005 roku.

W odwołaniu R. W. zarzucał decyzją merytoryczną błędność, wywodząc, że umorzeniu powinny podlegać także składki na ubezpieczenia zdrowotne za okres od sierpnia 2004 roku do sierpnia 2005 roku.

Organ wnosił o oddalenie odwołania powtarzając argumentację decyzji w szczególności akcentując to, że w okresie od sierpnia 2004 roku do sierpnia 2005 roku R. W. nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, a jedynie ubezpieczeniu zdrowotnemu i z tego powodu postępowanie w tym zakresie zostało umorzone.

Wyrokiem wydanym 16 marca 2015 roku w sprawie VIII U 1800/14 Sąd Okręgowy

w Ł. oddalił odwołania i zasądził od R. W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. kwotę 120 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wydając przedmiotowy wyrok sąd pierwszej instancji przyjął za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia faktyczne.

R. W. w okresie od 14 czerwca 2004 roku do 30 sierpnia 2005 roku prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą z tytułu, której zgłosił się do ubezpieczeń. Nie złożył jednak dokumentów rozliczeniowych za wskazany okres. Był on zgłoszony do ubezpieczeń, także jako pracownik; z racji zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy w okresach: od 1 września 2003 roku do 31 sierpnia 2004 roku; od 23 czerwca 2004 roku do 31 sierpnia 2004 roku; od 1 września 2004 roku do 31 sierpnia 2005 roku; od 9 września 2004 roku do 31 sierpnia 2005 roku. W miesiącach czerwcu 2004 roku i lipcu 2004 roku wnioskodawca nie osiągnął minimalnego wynagrodzenia za pracę, zaś w miesiącach od sierpnia 2004 roku do sierpnia 2005 roku jego łączne wynagrodzenie z tytułu umów o pracę przewyższało kwotę minimalnego wynagrodzenia. Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wnioskodawca uzyskiwał niskie dochody. W 2004 roku wnioskodawca był pilotem wycieczek zagranicznych. Decyzją numer (...) z dnia 7 stycznia 2013 roku ZUS stwierdził, że wnioskodawca z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu

w okresie od 14 czerwca 2004 roku do 31 lipca 2004 roku określając miesięczne podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy. Decyzja, doręczona zastępczo, uprawomocniła się i stanowiła podstawę sporządzenia z urzędu dokumentów rozliczeniowych. Dnia 17 lutego 2014 roku wnioskodawca złożył wnioszek

o umorzenie należności z tytułu nieopłaconych składek za okres prowadzenia działalności gospodarczej od czerwca 2004 roku do sierpnia 2005 roku. W decyzji z dnia 21 marca 2014 roku (nr 308) Zakład Ubezpieczeń Społecznych podał, że na dzień 17 lutego 2014 roku wnioskodawcę obciążał obowiązek zapłaty składek (które podlegają umorzeniu); na ubezpieczenia społeczne, za okres 06-07.2004 roku w łącznej kwocie 1650,22 złote; na ubezpieczenie zdrowotne, za okres 06-07.2004 roku w łącznej kwocie 643,10 złotych i na Fundusz Pracy, za okres 06-07.2004 roku w łącznej kwocie 116,71 złotych. Organ stwierdził jednocześnie, że warunkiem umorzenia wskazanych należności jest spłata wymagalnych należności składkowych niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji. Kolejną wydaną tego samego dnia decyzją (decyzja nr (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych umorzył postępowanie w sprawie umorzenia należności z tytułu składek za okres od sierpnia 2004 roku do sierpnia 2005 roku.

W tak ustalonym stanie faktycznym, sąd pierwszej instancji uznał wniesione odwołania za bezzasadne. Przywołując treść art.1 ust.1, 6, 8, 10, 11 i 13 ustawy z dnia 9 listopada 2012 roku o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą (Dz.U. z 2012 roku poz.1551) skonstatował, iż wydane decyzje były prawidłowe. Odwołujący się prowadził we wskazanym okresie pozarolniczą działalność gospodarczą, nie złożył deklaracji rozliczeniowych, wobec czego organ podjął działania z urzędu. Działania te określiły zakres obowiązku składkowego, także tego podlegającego umorzeniu w trybie przywołanej ustawy. A rozważanie kwestii podlegania obowiązkowi ubezpieczenia i kwalifikacji prawnej podejmowanej przez R. W. aktywności zarobkowej, poprzez domaganie się kwalifikowania jej, jako umów o dzieło, wykonywanych poza prowadzoną działalnością, jest obecnie niedopuszczalne. Orzekając o kosztach procesu, sąd pierwszej instancji kierował się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu i treścią art.98 k.p.c. w związku z § 6 pkt.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku (Dz.U. 2013/490 t.j) w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył apelacją w całości R. W. zarzucając błędne ustalenia faktyczne oraz merytoryczną błędność. Motywując apelację, wywodził, że sąd pierwszej instancji wadliwie i sprzecznie z zebrany materiałem dowodowym ustalił, że ciąży na nim obowiązek zapłaty składek za okres od sierpnia 2004 roku do sierpnia 2005 roku podczas, gdy w rzeczywistości w okresie tym nie uzyskiwał on przychodu z zarejestrowanej działalności gospodarczej

a przychód jaki w tym okresie uzyskał z racji prowadzenia wycieczek zagranicznych był przychodem z umów o dzieło wykonywanych poza prowadzoną działalnością.

Wskazując na powyższe w konkluzji, apelant wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzających go decyzji organu rentowego poprzez uwzględnienie złożonego wniosku o umorzenie należności składkowych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja jest zasadna o tyle, że skutkuje koniecznością uchylecia zaskarżonego wyroku sądu pierwszej instancji oraz poprzedzających go decyzji organu rentowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

W sprawie doszło bowiem do wydania wyroku bez dostatecznego wyjaśnienia podstawy faktycznej w zakresie wykluczającym możliwość dokonania prawidłowej subsumpcji a nadto decyzje od których wniesiono odwołania dotknięte były wadliwością skutkująca w konsekwencji nierozpoznanie w postępowaniu sądowym istoty sprawy.

Spór w niniejszej sprawie dotyczy spełnienia przesłanek warunkujących umorzenie należności składkowych w trybie przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2012 roku o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą. (Dz.U. z 2012 roku poz.1551). Przy czym jedyną okolicznością sporną w zakresie podstawy faktycznej, jak wynika z apelacji, okolicznością pozostawioną poza oceną tak w postępowaniu przed organem jak i właściwie przed pierwszą instancją było to, czy przychody jakie uzyskiwał R. W. w okresie od sierpnia 2004 roku do sierpnia 2005 roku były dochodami z zarejestrowanej działalności gospodarczej czy też dochodami z umów o dzieło, jak twierdzi apelant. W pozostałym zakresie spór osadzony był na prawie materialnym.

Jednakże bliższe zajmowanie się wskazaną kwestią faktyczną, na etapie postępowania przed sądem drugiej instancji, jest zbędne z punktu widzenia potrzeb rozpoznania sprawy.

Po pierwsze, stwierdzić bowiem należy, że decyzja wydana dnia 21 marca 2014 roku (nr 308) nie spełnia warunków wskazanych w art.1 ust. 8 ustawy. Na zakres obowiązkowej treści decyzji i skutki wynikające z pominięcia zwracał już uwagę Sąd Apelacyjny w Łodzi

w wyroku z dnia 8 października 2015 roku wydanym w sprawie III AUa 147/15 / [legalis/](#); stwierdzając, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych w decyzji wydanej na podstawie art.1 ust.8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 roku o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, obowiązany jest wskazać kwoty podlegających umorzeniu należności i określić wszystkie warunki, jakie musi spełnić ubezpieczony, aby w przyszłości uzyskać decyzję o umorzeniu niezapłaconych należności. Są to bowiem obowiązkowe elementy decyzji. W motywach przywołanego wyroku, tenże sąd, wyraził także jednoznaczne stanowisko, iż dla spełnienia wymogu określenia warunków umorzenia „ musi zostać wskazana kwota niepodlegających umorzeniu składek za okres od 1 stycznia 1999 roku, do których opłacenia jest obowiązany wnioskodawca wraz z wszelkimi kosztami dodatkowymi, wymienionymi w ustawie. Skoro bowiem, jak stwierdził wówczas sąd, przywołując także tożsame stanowisko wyrażone w wyroku z dnia 10 grudnia 2014 roku przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku / III AUa 671/14; [legalis/](#); jednym z warunków umorzenia zaległości jest zapłata należności niepodlegających umorzeniu, to w decyzji o której mowa w art.1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, kwota ta musi zostać wskazana. W przywoływanym wyroku, oceniono także skutki uchybienia temuż obowiązkowi, wskazując, że powyższy brak nie może być uzupełniony w postępowaniu sądowym, które jest tylko postępowaniem odwoławczo kontrolnym a sąd kontrolując wydaną decyzję związany jest jej treścią i nie może zastępować organu. To organ w pierwszej decyzji musi wypowiedzieć się merytorycznie, co do spornej kwestii tak, aby umożliwić skontrolowanie wyrażonego stanowiska.

Sąd rozpoznający w apelacji niniejszą sprawę, podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 8 października 2015 roku w sprawie III AUa 147/15;

w związku z czym mając na uwadze to, że decyzja nr (...) także nie spełnia wskazanego obowiązkowego elementu, poprzestając na sformułowanym w punkcie drugim decyzji ogólnikowym stwierdzeniu, iż warunkiem umorzenia jest spłata należności nie podlegających umorzeniu, na podstawie art.477^{14a} k.p.c. w związku z art.386§4 k.p.c. uchylili zaskarżony wyrok oraz poprzedzając go decyzję nr (...) i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Tożsama podstawa prawna, miała zastosowanie w przypadku orzeczenia obejmującego orzeczenie dotyczące decyzji nr (...). Poza sporem, pozostaje to, że R. W., składając wniosek, żądał umorzenia także składek za okres od sierpnia 2004 roku do sierpnia 2005 roku. Swoje stanowisko w tym zakresie, precyzyjnie przedstawił tak w odwołaniu jak i w apelacji. Z tą jedynie modyfikacją, że w apelacji neguje powstanie wymagalnych składek, twierdząc, że przychody uzyskiwane w tym okresie nie pochodzą z działalności gospodarczej. W tym stanie rzeczy, obowiązkiem Zakładu (...) było merytoryczne wypowiedzenie się w przedmiocie tego, czy na wnioskodawcy ciąży obowiązek zapłaty składek należnych za ten okres oraz czy są to składki podlegające umorzeniu czy też składki, które nie podlegają umorzeniu i muszą zostać zapłacone. W okolicznościach przedmiotowej sprawy, nie było bowiem, wbrew stanowisku zajętemu przez organ, podstaw do umorzenia postępowania w trybie art.105§1 k.p.a. Podzielić w tym zakresie należy, stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 10 czerwca 2014 roku wydanym w sprawie III AUa 11/14 /legalis/, gdzie w motywach orzeczenia tenże sąd stwierdził, iż z bezprzedmiotowością postępowania administracyjnego w rozumieniu art. 105§1 k.p.a. mamy do czynienia wówczas, gdy odpadł jeden z konstytutywnych elementów sprawy administracyjnej, która utraciła charakter sprawy administracyjnej lub nie miała takiego charakteru jeszcze przed wszczęciem postępowania. Przedmiotem postępowania uregulowanego w ustawie z dnia 9 listopada 2012 roku o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłacenia składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r poz.1551) są indywidualne sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych przekazane na drogę postępowania administracyjnego przepisami tejże ustawy. W takiej sytuacji nie ma podstaw do stwierdzenia bezprzedmiotowości postępowania administracyjnego w sprawie z wniosku strony do organu rentowego w trybie powyższej ustawy, niezależnie od spełnienia przez stronę przesłanek w niej przewidzianych (tak też tenże w wyroku z 2 kwietnia 2014 r III AUa 1427/13). Przy czym, nie chodzi tutaj o prowadzenie kontroli formalnej (legalności) rzeczonej decyzji lecz braku możliwości merytorycznej oceny poddanemu sporowi zagadnieniu z uwagi na wskazane wadliwości decyzji. Podzielając wskazany tam pogląd, powtórzyć jednoznacznie należy, że organ rentowy ma obowiązek merytorycznie wypowiedzieć się w przedmiocie złożonego wniosku, zajmując stanowisko, co do tego czy dane składki podlegają umorzeniu. Wymogu takiego nie spełnia, orzeczenie o umorzeniu postępowania. Wydanie takiej treści decyzji i oddalenie przez sąd pierwszej instancji odwołania od decyzji umarzającej postępowanie w przedmiocie umorzenia składek, powoduje sytuację nierozpoznania istoty sprawy. Tak bowiem decyzja organu rentowego jak i wyrok sądu rozpoznający wniesione od niej odwołanie, pozostawiał poza rozpoznaniem materialno-prawną podstawę sporu. Usunięcie wskazanej wadliwości przed sądem drugiej instancji nie jest możliwe, prowadziłoby bowiem ono, niezależnie od treści ostatecznego rozstrzygnięcia, że merytoryczne rozpoznanie sporu nastąpiło by po raz pierwszy przed sądem drugiej instancji. Takiego zaś ukształtowania decyzji orzeczniczych nie da się pogodzić z istotą administracyjno-sądowego rozpoznawania tego typu sporów i dwuinstancyjności postępowania sądowego.(art.176 Konstytucji RP).

Ponownie rozpoznając sprawę, organ rentowy będzie miał na uwadze, konieczność rozpoznania wniosku w granicach wyznaczonych treścią wniosku jak i potrzebami dokonania prawidłowej subsumpcji. Pamiętał będzie o tym, że w przypadku zbiegu podstaw ubezpieczenia zdrowotnego, obowiązek składkowy powiązany jest immanentnie z uzyskaniem przychodu oraz że teoretycznie nie jest wykluczona sytuacja, w której osoba pozostająca w stosunku pracy, mająca zarejestrowaną działalność gospodarczą, będzie aktywna zarobkowo poza stosunkiem pracy oraz poza prowadzoną działalnością gospodarczą, realizując umowy o dzieło. W związku z czym, zarzuty wnioskodawcy, muszą być poddane rzeczowej ocenie, łącznie ze skutkami wywołanymi decyzją z 7 stycznia 2013 roku, z treści której organ wyprowadza sporny obowiązek składkowy.

Prawidłowe zastosowanie prawa materialnego, zależy od stanu faktycznego danego przypadku i okoliczności faktyczne, niezbędne dla dokonania subsumpcji, każdorazowo muszą być wyjaśnione.

Kierując się wskazaną argumentacją Sąd Apelacyjny na podstawie art.477^{14a} k.p.c. w związku z art.386§4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzające go decyzje organu rentowego i przekazał sprawę do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł..

O kosztach postępowania sąd orzekł na podstawie art.98 k.p.c. i art.108§1 k.p.c. .

Przewodniczący Sędziowie